

Latife Tekin

Rüyalar ve Uyanışlar Defteri

LATİFE TEKİN
RÜYALAR VE
UYANIŞLAR DEFTERİ

Can Çağdaş

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Doğan Kitap, 2009

Can Yayınları'nda 1. Basım: Nisan 2019, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Ünver Alibey

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Çizimler: Mehmet Tekin

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4027-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750740275

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

LATİFE TEKİN
RÜYALAR VE
UYANIŞLAR DEFTERİ

DENEME

♥can

Latife Tekin'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Berci Kristin Çöp Masalları, 2018

Buzdan Kılıçlar, 2018

Gece Dersleri, 2018

Sevgili Arsız Ölüm, 2018

Manves City, 2018

Sürüklenme, 2018

Aşk İşaretleri, 2019

Muinar, 2019

Ormanda Ölüm Yokmuş, 2019

Unutma Bahçesi, 2019

LATİFE TEKİN, 1957'de Kayseri'de doğdu. Dokuz yaşında ailesiyle İstanbul'a geldi. İlk kitabı *Sevgili Arsız Ölüm* 1983'te çıktı. Ardından *Berci Kristin Çöp Masalları* (1984), *Gece Dersleri* (1986), *Buzdan Kılıçlar* (1989), *Aşk İşaretleri* (1995), *Ormanda Ölüm Yokmuş* (2001), Sedat Simavi Ödülü'nü kazandığı *Unutma Bahçesi* (2004), *Muinar* (2006), 2009'da *Rüyalar ve Uyanışlar Defteri* ve 2018'de *Manves City* ile *Sürüklenme* yayımlandı. Türkçenin yarına kalacak büyümlü mirası olarak nitelenen romanları İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Japonca, Flemenkçe ve Farsça başta olmak üzere pek çok dile çevrildi.

Çocukluğum boyunca duyup sonra işitmez olduğum seslerin listesini çıkarıyorum. Bunlardan biri, kurt uluması... Kayalara fırlatıp kuş yumurtasını kırma sesi. Haşlanmış şekerpancarını dişleme hıyırtsısı.

Rüyada kırmızı görmek yalnızlıktır. Kırmızı kiremit, eşarp, bayrak... Kızıl vazo, horoz ibiği. Karlı yamaçlarda açmış kırmızı dağlaleleri, kırmızı boyun atkısı gibi kan olmayan şeyler için geçerli bu. Yaz sıcağında bir kış ulumasıyla kırmızı kurt dili görmek yalnızlık.

Turgutreis Başak Kırtasiye'den aldığım tek ortalı son defterime kurtlar, köpekler ve şiddetle ilgili bir şeyler karalamışım. Tek bir cümle yazıp bıraktığım yapraklar var. "Çocukluğumun uzun kış gecelerinde kurtların ve kö-

peklerin sonsuz rüzgârlı, ahenkli ulumalarını, havlamalarını hep iç içe işiterek uyuduğumu anımsadım birden.” Üst köşelerine bir not düşüp çevirdiğim yapraklar... Aceleden tümüyle atladıklarım. “Doğasını sezemediğin varlıklardan yansıyan yüksek titreşimli düşüncelerin, seni hangi anlarda yokladığını bilmeye uğraşıp kayda geçir bu anları.” Elyazım sayıklama okunamazlığında. Alacakaranlıkta, horoz sesiyle, gözlerim kapalı yazıyorum. “Gün ortasında, bir an yüzümüzde soluklanıp bilinçdışına savrulan düşünceler rüyalara aittir, aynı günün gecesinde göreceğimiz rüyaların haberini getirirler bize. Aklımıza düşer düşmez unutayazdıklarımız.”

... öğle sonu serinlemek için buzdolabından yeşil bir elma çıkardım, elmanın soğukluğu elimi yaktı, dişlemek üzereyken suya tuttum, su sesi kar uğultusuna dönüştü o anda. Eski, çok eski bir duygunun canlanmasıyla ürperdim. Kulağıma köpek havlamaları çalındı uzaktan. Bozkır ayazında kurtlarla kapışmaya hazırlanan köpeklerin görüntüsüyle dişledim elmayı. Dişlerimde zehir gibi düşünce sızladı, gözlerimde telaşlı, atılgan havlamaların ateşi... Böyle, her şey olduğumuz anlar vardır. Ayaküstü, “Köpek, kurt ve elma oldum,” diye yazmışım. Kentte, göç sonrası, köpek havlamalarının hep o ulumaların eksikliğiyle yankılandığını, ruhumun bu nedenle acı çekmiş olabi-

leceğini düşünüp unuttuğumu hemen, gece rüyasını gördüğümü düşündüğüm şeyin...

Rüyamda yatak odamın penceresinden vadiye bakıyordum. Vadi dağların eteklerine dek elimi üşüten elmanın parlak yeşil renginde görünüyordu. Karşı tepelere kar yağmıştı. Karlı yamaçlarda kıpkırmızı dağlaleleri açmıştı. Kızım, yaz için kendime aldığım beyaz, ince topuklu ayakkabılarla karlara bata çıka yürüyerek evden uzaklaşırken oğlum, eve yaklaşmadığını bağırarak kurtları oyalamamı istiyordu benden. Ulumalar ve havlamalar arasında, oğlumun da kızımın da, aslında ben olduğum duygusu bastırıyor, başımı karlara bırakıp uykuya dalıyordum. Uykum derinleştikçe dağlalelerinin ışıltısı kent sokaklarına yansıyor keskin alarm ışıklarına dönüşüyor. Kırmızı kent yalnızlığı!

Uyandığımda, ısırduğım elmadan dehşetli bir şey öğrenmişim gibi bir duygu vardı içimde. Rüyamın bir yerinde kurtlarla kapışıp elimi kaybetmiş olmalıyım. Düşüncelerim, bilek kalınlığında akıp damlamış yapraklara çünkü.

Çarpışma olarak şiddet, görünmez kaza, doğasını sezemediğimiz varlıkların baskınına uğramak, kurtların yokluğuna havlayan köpeklerin yalnızlığı ve ses kaybından sersemlemiş kent insanı hakkında bir şeyler karalamışım, ama düşüncelerimin çoğu sabahın maviliğine akıp gitmiş.

“Rüyalar ve Uyanışlar Defteri”min yapraklarında gizli bir ışık dolaşıyor, siliyor cümlelerimi.

Dünyanın bir ikizi olmalı

Boşluğun Masalı...

Evimin pencerelerinde perde yok, geceleri ay ışığı doğruca yüzüme vuruyor, uyanıp göğe bakıyorum...

Geçenlerde bir gece ayla göz göze geldim, dilime bir cümle doğdu o uyanışla, "İlk insanlar da böyle bakıyordu aya," dedim, "şimdi işte ben bu bakışla o bilinmez insanlarla aynılaştım..." Kalbim çarptı birden, yüzümü aydan kaçırıp saklandım, korku kapladı içimi.

Bir ara perdelerimiz olsun istemiştik, ama evimi yapan arkadaşım, "Ben o evi sana perdesiz yaptım," dedi, pekâlâ, ayı batırıp güneşi doğuracağı içeri...

Aya sırtımı döndüğüm anda, gözlerim öteki perdesiz pencereden göğün boşluğuna açıldı, dağların doruklarından yukarı, kıpırtısız, alacakaranlıkta asılı duruyor bulutlar...

Kuyruklu kulaklı, iki ayaklı, dört ayaklı, kafalı gözlü, hayatın türlü çeşitli varlığının biçimini almış su buharı yaratıklar, bulut üstüne bulut...

Sanki aynı inançla bir yere gitmek isterken durdurulmuşlar; tam karşımda, tıpkı benim yatağın içinde oturduğum biçimi almış bir bulutla yüz yüze gelip, "Zihnim bana bir oyun oynuyor, benim aldığım biçimi aynısıyla yansıtıyor boşluğa," dedim bu defa.

Usulca yatağın içine kayıp oturmuş biçimimi değiştir-

dim, uzandığım yerden, pencereme doğru yükselmiş meşe ağacının tepe dalları görünüyor, uç yaprakları hafifçe ışıklanmış... Gözucuyla bir ağaca bir buluta bakarak bekledim, güneş doğmak üzereyken bulut dallanıp budaklanarak ağaç biçimini aldı...

Hayatının bir döneminde aralıksız bulut resimleri yapmış, yazdığım iki kitabı adadığım bir arkadaşım var, güneşle telefon ettim ona: “Suyun hafızası olduğu doğruysa, içinde dolaştığı bütün canlıların biçimi hafızasında kayıtlıdır değil mi, bulutların aldığı biçimlerin suyla yaşayan canlılara benzemesi doğal öyleyse... Hep bulutlara baktın, ama aklına gelmedi bu...”

“Uyumuşum, dur biraz, sen o herife yaz bunu, saat kaç?” dedi arkadaşım, Masaru Emoto’yu, su kristallerinin fotoğrafını çekmiş Japon araştırmacıyı kastederek; sesi canlandı birden, “Ankara susuz, haberlere filan bakmıyor musun?..”

Bildiğim kadarıyla Emoto, bulutların aldığı biçimlerin suyun hafızasıyla ilgili olabileceğine dair bir şey söylemiyor.

“Bakıyorum haberlere, merak etme, coğrafyamızı

şaşırttılar şaşırtacakları kadar zaten,” dedim, “Kızılırmak Ankara’ya dökülecek, bu ülke bana sahicilik duygusu vermiyor...”

Memleketi yönetenleri düşündüğümde Castillo’nun sözleri çakılıyor zihnime, ne bulutların aldığı biçimler ne ayın uyandırıcı ışığı... Suyun dışarıklı, uzaylı olduğunu öne süren fizikçiler var; kuraklık dediğimiz şey, suyun hakkımızda verdiği olumsuz bir karara bağlı olabilir, geldiği yere doğru süzülüp gitmek istiyor belki... “Dünyaya uzaydan buz kütleleri yağdı,” diyorlar, kuyrukluydızlar, buz yıldızlar, biliyoruz bunu... Suyun yolu göğün buz katına doğruysa...

İnsan neredeyse kendini bile bir imgeyle anımsar, ülkesini de öyle; uzun yıllar zihnimde iç içe titreşen bu iki imge, yavaş yavaş birbirinden koptu gitti işte, yaşadığım ülkeyi kendimle birlikte anımsayamaz oldum bir gün; nasıl olduğunu anlatması zor değil, ama anlatma isteği soluyor içimde, sahici bir dil kurabilmek için tam da bu solma halinden, solgunluğu yaratan şeyden söz etmek gerekiyor, su gidiyor, ben soluyorum...

Ülkesini kendisiyle birlikte anımsayamayan yazarlar, doğup büyüdükları topraklarda olup bitenlerin ağırlığını, Michel del Castillo gibi inandırıcı bir biçimde dile getiremezler:

İspanya’yı sevmiyorum. İspanyollardan nefret ediyorum. Ülkeye demokrasinin gelmesi, onlara karşı beslediğim duyguları hiç değiştirmede. Hatta, özgür olacaklarına baskı altında kalmış olsalardı daha mı iyi olurdu, diye düşünüyorum. Diktatörlük düzeninde yaşarken çeneleri bu kadar düşük değildi, hapse girme korkusundan kuşkusuz; yoksunluklar, silüetlerine daha bir incelik kazandırıyordu; duydukları öfke ve katlandıkları yokluklar, gülmekten çok, surat asmak için yaratılmış

çizgilerini geriyordu. Mutsuzluk onları, sevimli olmasa bile, ilginç kıliyordu. Özgürlük tam tersine, en berbat kusurlarını daha da abartarak ortaya koymalarına neden oluyor.

İspanya'dan nefret ediyorum...¹

Ne zor, dağlarına bile yücelenerek bakamadığımız bir yerde yaşamak; bu ülke bana nasıl sahicilik duygusu verebilir ki, "Kırıp satacaklar dağları," diyor içimden bir ses, "kişi başına on bin dolar, *take-off*..."

"Bırak suyu, bulutları," dedi arkadaşım, "ölüm sempozyumuna gidiyordun hani, Ankara'ya... Ölüm kazık iş, ne söyleyeceğini düşün insanlara, sahicilik dediğin şey nedir?.."

Sahicilik, yanmış ormanlardan arta kalan kül yamaçların kederiyle soluklanmaktır diyelim, yapayalnız ve bir başına soluklanıp iç geçirmek, ama kilometreler boyunca arabalardan fırlatılmış pet şişelerin, meşrubat kutularının pisliğine bulaşır kederin, naylon torbaların yarattığı iç bulantısında boğulur; o ince soluğun ağaçların ruhuna ulaşabilse, kederin sahici olacaktır, olamaz... Hiçbir duygunun doğruca yerine ulaşabildiği bir ülke değil artık burası.

Aydın bilinmez ışığıyla kuşluk vaktini bulmuş arkadaşlar neler konuşmazlar ki böyle, bulutlar silinir mahşere doğru, "Boşluk ışığa aittir, hadi kapatalım telefonu, haklısın..."

Olup bitenler karşısında acı çektiğimden değil, hakkıyla, derinleşerek acı çekemediğim için bu ülke bana sahicilik duygusu vermiyor.

1. Michel del Castillo, *İspanyol Kanı*, çev. Aykut Derman, Can Yayınları, İstanbul, 1996, s. 1.

Zehir Spekülatörlerine Hayır!

Lord cemaatinin gazetesi, sondajcüyü konuşturmüş üstümüze; Silahlı Kuvvetler, nasıl teröre karşı ülkeyi koruyorsa, Enerji Bakanlığı da maden zenginliğimize yapılan planlı saldırıya karşı ülkeyi korumalıymış! Hazır savaş havasına girilmişken madenci medyasının Greyderboy'u da çevreci örgütlere karşı harekât başlatılmasını istiyor, internette okuyup uyudum üstüne...

Karıncaya, örümceğe kıyamam, siyanürü basmışım şiringaya, altın madencilerinin düğününe sızmışım rüyamda, kafadan kollu ekskavatör faşistleriyle uğraştım sabaha kadar, şeker yerine arama ruhsatı dağıtılacakmış davetlilere, üç bin ağaç kesmişler tören çadırı için, beş bin mangal taşıtmışlar ormanlık yamaca... Kaz Dağı'nda kıyılacakmış nikâh, kozalak yağsın başlarına; gelinin şahidi, memleketin rüzgârına gönlü kapalı, güneşine kör, vicdan enerjisi sönmüş enerji bakanı.

Altın vuruş! Damarından girecekmişim nikâha, boynumda tansiyon aleti, üstümde beyaz önlük, sağlıkçılardan arasına karışıp içeride yerimi almışım bir güzel; tuvalete uzayacakmışım peşinden, sağımda solumda modern mahrem hanımlar, helikopter tutmuş hepsini, yarı açık baygın dudaklar, salmışlar tesettürü, bone etmişler türbanı, lateks çantalar kaymış omuzlarından, uzuv şovuna,

organ bağışına gelmişçesine hatlar belirgin, öbür dünyada makas hesabını veremezmiş modacıları, damadın şahidi Atom Enerjisi Kurumu başkanı, nükleer kankaları süzmeye durmuşum inceden...

Elektrik harcaması manşete çekilmiş diye ulusalcı basın dışlanmış çadırdan, "Flaş, flaş, damadın hacı nine-sinden şaşkınlık yaratan açıklama", beşik kertmesiymiş kızla oğlan... "Sadelik sınırı fersah fersah aşıldı, iş makine-lerine düğün makyajı, tıklayınız, foto galeri, takılar, gülle, glayöle süslenmiş kepecelere bırakılacak... Aydınlatma skandalı! Dört trafo kurdular, cıs!" Toplu hacet, toplu taharet, kuş uçurtmuyorlarmış tuvalette, A planım suya düşmüş...

Kitabi dünyadan inmişim yeraltına, kod adım "İstampa"ymış, kurnazlık düzeyi yüksek, pratik alanda güçlü seri eylemciymişim işte, kin bağlama zaafım varmış, denetlemek zormuş beni, bireyselle kaçıyormuşum eylemlerimde, enerji bakanı davetlilere seslenecekmiş nikâh öncesi, B planı...

"Türkiye'de nükleer santral kurulursa ben de yakınından arsa alacağım! Üç çeşit lisanslama yapacağız muhterem sondajcılar, Akkuyu'nun, Sinop'un dağı taşı kıymetlenecek, yavrularımızın bu mutlu gününde güzel bir tüyo vermiş oldum sizlere, planlı yatırımcılara ufukta komşuluk görünüyor, beraberce fındık içler narenciye toplarız inşallah, memleketimizde nükleer madde kullanan 300'ün üzerinde kuruluş var, bunları Türkiye Atom Enerjisi Kurumu denetliyor, 20.000'in üzerinde de lisans vermişiz, zaten Türkiye nükleerle iç içe yaşıyor; bizi durduramazlar, depara kalcık, halkımızı altın zengini edeceğiz, sondajın ne olduğundan habersiz birtakım çevreler, çelme takmak istiyor hükümetimize, altı üstü toprakta on santim çapında bir delik, şu kadarcık..."

Istampam çantamda, bildirim iç cebimdeymiş, yalan enerjisi yuva yapmış ağzında, atılıp alnını damgalayacakmışım, ormanın bağında kaç bin delik, derinliği yok mu deliklerin? Bir uçuşta bitirecekmişim işini, deriye işleyen kara mürekkep, sabit damga!..

“Çocukluğumda boş akan ırmaklara bakıp şiir yazardım sayın işletmeci dostlarım, karakterimin temeli atılıyormuş demek ki, kömüre, nükleere meyledecekmişim meğer, insan bilemiyor o yaşta, durmak yok kazmaya devam, çıkartacağız altını, kesemeyecekler hızımızı, çevreci ajanlar dağları alamayacak elimizden... Sözüm antişyanürcülere...”

Şak! Trafolar devre dışı kalıyormuş, derin sessizlik, uğuldaşma, protesto... Alkışlarla fırlıyormuşum yerimden, ıstampayı rasgele edip yanak üstü oturtuyormuşum karanlıkta; jandarma, polis, altıncılara yeşil operasyon, nükleer vurgunculara baskın, nikâha erteleme, “Zehir spekülâtörlerine hayır!.. Sonsuza dek taşıyacaksınız bu kara damgayı!.. Geleceğin bedduası sizinle olacak!..” Eylemin cümlesini haykırmamla dağılıyormuş ortalık, bildiriyi sahneye fırlatmamla tansiyon aletine davranmam bir oluyormuş...

Kaydım yokmuş poliste, az bir tereddütle dışarı ediyorlarmış beni, çadırda yaşanan panik lehime işliyormuş, Kaz Dağı, oksijen patlaması, şıngayı gösterip yırtıyormuşum, kırıncıların arasında bir masum iğneci! Sahne değişiyormuş rüyamda, bildirim habercilerin eline geçmiş, kanallarda okunuyormuş gümbür gümbür...

“Biz Kıyamet Perileri, Türkiye’de nükleer enerji santralı kurulmasına karşı çıkıyoruz! AKP hükümeti halka pahalı bedeller ödetmekte kararlı görünüyor... ‘Referanduma alışın Türkiye,’ diyor Tayyip Bey, anlaşılan o ki, üstümüze bir de referandum vergisi binecek bu yükü şartlı taşıyabiliriz ancak, nükleer güç santralı için referandum!..”

Damgasını sildirmek için dövmeçi dövmeçi dolaşmış bu arada bakan bey, baskından sonra yanağından acil bir operasyon geçirmiş, uygulama başarısız olmuş, dövmeçiler yüzünü kurcaladıkça dağılıp yayılmış mürekkep, nükleer kurukafa resmi çıkmış suratında...

Kalk su getir sürahiyle, yanıyorum öfkemden, bu halkta ciğer yok sanıyorlar, melek yeşili çamlar uçuyordu gökte, süreceğiz altıncıları...

Sahicilik, yanmış ormanlardan artakalan kül yamaçların kederiyle soluklanmaktır diyelim, yapayalnız ve bir başına soluklanıp iç geçirmek; ama kilometreler boyunca arabalardan fırlatılmış pet şişelerin, meşrubat kutularının pisliğine bulaşır kederin, naylon torbaların yarattığı iç bulantısında boğulur...

Rüyalar ve Uyanışlar Defteri'nde Latife Tekin'in yıllarca koyun koyuna yaşadığı defterine düştüğü notlar var. Onun ta en başından edebiyatını besleyen ve giderek kristalleşen söylemlerini, politik tavrını ortaya koymakla yakın tarihe not düşen bu metinler kirlenen siyaseti, iktidar peşindekileri, sesi kısılanları ve elbette insanın doğadan kopuşunu belgeliyor. Dağın etine girmiş iş makinelerinin, yanmış ormanlardan artakalan kül yamaçlarının, nükleer santrallerin yolduğu ovaların, kuşların terk ettiği gökyüzünün kaydını tutarak yaşamakta olduğumuz kaygı verici ekolojik yıkımı gözler önüne seriyor.

Kadınların ne zaman mağlup olduğu üzerinde düşünüp çocukluğun manifestosunu yazmaya girişen Tekin, hepimizi özellikle insan merkezli dünya görüşüne ve tüm dünyaya hâkim olan eril dile itiraz etmeye çağırıyor.

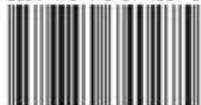
Latife Tekin'in muhalif tavrını en dolaysız şekilde sergilediği **Rüyalar ve Uyanışlar Defteri**, en başta edebiyatın özgürleştirici gücünü hatırlatıyor okurlara; tabulara, rant peşinde koşan siyasilere, siyanürlere, buldozlerle... kısacası haksız güce meydan okuyor.

#doğa #ekolojikyıkım #rant #iktidar #erildil #rüya #şiir
#dününistanbulu #edebiyatingücü

 CAN deneme

📍 canyayinlari.com 🐦 twitter.com/canyayinlari 📘 facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-4027-5

9 789750 740275